

לע"נ הגאון ר' מייכאל שלמה
ב"ר דוד זצ"ל
נלב"ע בליל שב"ק
הזה"מ פסח תש"פ

נר לשולחן שבת

חג השבועות

גליון 699 תש"פ

בכל עניני העלון
נתנאל רוזנבליט
0556764501
ner4499@gmail.com

**"ובכח ההבנה יכול האדם לצייר לעצמו את מעמד הר סיני!"
מתוך שיחת מרן הרב שך, ישיבת פוניבז, חג השבועות תשל"ג**

הנה מצינו שיש ענין בזמן, שעל זמן שהיה בו מאורע מסוים מברכים ברכת: "שהחינו וקיימנו והגענו לזמן הזה".

הביאור בזה הוא, שהזמן הזה מסוגל להתחדשות המעשה שהיה בו בעבר, כיון שהיתה בו התגלות של הקב"ה, ואותה התגלות מתחדשת בהגיע זמן זה בכל שנה.

והמכוון בזה הוא, שזמן זה מסוגל להתבונן בו מחדש במה שהיה אז, ומכח זה ניתן להשיג היום את מה שהיה אפשר להשיג אז. ללא התבוננות יכול לעבור זמן מתן תורה מבלי לקבל ממנו כלום. גם היום אפשר לזכות לקבלת התורה, אך צריך הכנה והתבוננות! אנו מברכים 'שהחינו' על אותה התגלות שישנה גם היום, ולא רק מצד קבלת התורה שהיתה בעבר.

הספירה היא הכנה לקבלת התורה. סופרים עם ברכה בכל יום מתוך ציפיה, שהרי המחכה לדבר שיגיע סופר את הימים. זוהי הכנה גדולה יותר משל ראש השנה ויום כיפור, שהרי ניתן לזה זמן הכנה של מ"ט ימים. ובכל יום שעובר היינו צריכים לשאול את עצמנו: האם הוספנו בהכנה למתן תורה.

עלינו להרגיש גם היום את ההתגלות שהיתה לישראל במתן תורה. כלל ישראל אמרו: "רצוננו לראות את מלכנו", כל העולם דמם, עוף לא פרח, שור לא געה... התבטלות גמורה לתורה!

כל מימות עולם נבקעו, כל אומות העולם ראו זאת. ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל... העולם כולו עצר במתן תורה... כולם התפעלו, חרדו, ולמחרת עברו לסדר היום, מדוע? כי ראה לבד לא מועילה ללא התבוננות!

וכאשר מתבוננים - כבר אין ספק, וכל הניסים שהיו כאילו אנו רואים אותם כעת. ואבותינו מסרו לנו תורת אמת מדור לדור, ובכח ההבנה יכול האדם לצייר לעצמו את מעמד הר סיני.

ובאמת אנו רואים יותר ממה שראו אז! כי אנחנו כדוגמת ננס העומד על גבי ענק, שרואה יותר ממנו!

אחר שהם ראו את ניסי יציאת מצרים ומתן תורה, כל דור ודור הוסיף והעמיק בהם, והתנאים והאמזורים הוסיפו לנו פרטים ועניינים, על כן נמצא שאנו מבינים יותר מהם.

והנה אנו שקיבלנו את התורה, דהרי כל נשמה היתה בהר סיני, בדרך זו של התבוננות אנו יכולים בכל שנה לקבל את התורה, כי הקב"ה נתן אותה מחדש.

כל הנשמות העתידות להברא - וזו המעלה שהיתה לישראל בקבלת התורה גם אנו ובנינו ובנינו עד סוף כל הדורות היו שם! (שלי"ה שבועות)

הנה אם אדם זוכה, שומע בכל חג השבועות את הקול שמכריזין "אנכי ה' אלקיך", נמצא כמה צריך האדם להכין את עצמו בהכנות רבות שיזכה לשמוע את דיבור הקב"ה... ולא די בשלשה ימים, אפילו יכין עצמו כל השנה לא מספיק!
(קדושת לוי" פרי יתרו)

חידושי אגדה ממרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך

חג השבועות, זמן מתן תורתנו הוא היום הגדול אשר בחר בנו ה' וירד על הר סיני ונתן לנו את התורה, כלי חמדנו במעמד גדול ונורא.

רבים תמהים ומשתוממים מדוע לא ציוותה התורה לחוג ולשמוח ביום קבלת התורה, כמו שנצטוונו בחג הפסח ובחג הסוכות, זכר ליציאת מצרים ולעניי הכבוד.

ולא די בזה, אלא גם העלימה התורה מאיתנו ולא כתבה את היום המדוייק בו ניתנה התורה לישראל.

אך טעמו של דבר הוא, כי לאחר שה' הוציאנו מעבדות מצרים לחירות עולם, אזי גם בהיותנו משועבדים לזרים היינו והננו תמיד בני חורין גמורים. היציאה ממצרים היתה מאורע חד פעמי והיא נחלת העבר. ואף שאנו מזכירים יציאת מצרים בכל יום, עם כל זה רק בליל הסדר חייב אדם לראות עצמו כאילו יצא ממצרים.

לא כן השמחה הגדולה בקבלת התורה, לא היה זה מאורע של אותו היום בלבד. ואף שחייבים אנו לזכור תמיד את מעמד הר סיני שהיה במורא ובפחד גדול. אך לאחר שכבר ניתנה וטועמיה חיים זכו, אין לך שמחה גדולה משמחת התורה, וחביבה על לומדיה - "ושמחים בכל יום ויום כנתינתה מסיני" (ברכות סג).

גם עיקר מצוות לימוד התורה הוא להיות שש ומתענג, וכששומעים דבר תורה חדש - "שמחים בו ומקבלים אותו בצמאון כמי שלא שאל שמה מים מימיו" (ב"ר צ"ז ה).

כמו כן הקשר והאחדות בין התורה וישראל לא נתחדשו במעמד הר סיני בלבד, אלא גם בסיני, אז רק נתגלה הדבר והתפרסם. אחדות זו כבר היתה קודם, ואף קדמה לבריאת העולם, וכבר קיים אברהם אבינו את התורה...

לכך לא רצה הקב"ה לכתוב במפורש את היום אשר נתן לנו את התורה, וכן גם איננו חוגגים ושמחים לזכרו של יום כמו פסח וסוכות... אלא בכל יום ויום הננו משבחים ומודים לה', אשר בחר ונתן לנו את התורה שנותנת חיים ונשמה ללומדיה בכל עת ובכל שעה כאילו ניתנה עכשיו מסיני.

מעמד הר סיני אינו מעמד חד פעמי, אלא נמשך תמיד בלי הפסק! כדברי הזוהר: 'מי דאישתדל בתורה כאילו עומד על הר סיני ומקבל את התורה'. וכדברי הגמרא בקידושין, שכל המלמד את בן בנו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלה מהר סיני.
(שלמי מועד" ועיין "ירושלים במועדיה" שבועות)

נהגו בהרבה בתי כנסת וישיבות, וכן נהגו בישיבתנו "קול תורה" לרקוד בליל שבועות אחר תפילת ערבית.

פעם ניגש אחד התלמידים ושאל את מרן ראש הישיבה, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך איך מותר לרקוד, הרי נפסק שאין לרקוד בשבת וחג?

השיבו רבינו במתק לשונו: בחתונה שלך אתה רוצה שירקדו, אף הקב"ה רוצה שירקדו ביום הנישואין שלו שהוא יום קבלת התורה, וזו רקידת מצוה שמותרת בשבת ויו"ט. ('כבוד התורה!') וגם שאין זו ממש רקידה. והסביר רבינו שמה שנהגים היום לרקוד בסיום שמחה בשבת ויום טוב, כגון המעגל שעושים בסיום "שבע ברכות", אין בזה דין רקידה האסורה בשבת וחג, דמה שאסרו חז"ל הוא כעין אומנות של רקידה, אבל מה שנהגים היום לעשות היא הליכה במעגל... ולכן ריקוד כזה מותר. ורק אם יעשה תנועות ריקוד מיוחדות, יש מקום לאסור. ('קול התורה' מו, 'שולחן שלמה' תקצ"ו י"ב, ועיין משנ"ב של"ט י' שעה"צ ז' ועוה"ש ט' ועוד)

מעשה בקצין צבא, חילוני, בן למשפחת דתית ידועה ששירת בתל השומר. בליל חג השבועות תקפוהו געגועים ליידישקייט. בא רגלי לישיבת פוניבז' כדי להתבשם באוירת לומדי התורה.

אף ניגש אל מרן הרב מפוניבז' שהאיר פניו לאורח ודיבר עמו שעה ארוכה. לבסוף נפלטה השאלה מפי הקצין אימתי יערכו פה את ה"הקפות"? כנראה, זכר במעומעם שיש חג בו רוקדים לכבוד התורה ונתחלף לו עצרת בשמיני עצרת...

בעדינות העמידו הרב על טעותו. אולם בכדי שלא יתאכזב יתר על המידה רמז לבחורים שירקדו עם האורח בשירה כמו בהקפות לכבוד קבלת התורה. ('הרב מפוניבז' פמ"ב)

טעמים רבים ניתנו למנהג אכילת מאכלי חלב בחג השבועות: זכר לשתי הלחם. ביום זה משו את משה ולא רצה לינוק, המלאכים שאכלו בשר בחלב, לא אכלו חלב מטעם אבר מן החי. גבנונים ועוד.

מכל ההסברים בחר ה"חפץ חיים" לבאר כזאת. כתב המשנ"ב: שמעתי בשם גדול אחד שאמר טעם נכון לזה, כאשר ירדו מן ההר לא מצאו מה לאכול כי אם מאכלי חלב, שהרי לבשר צריך הכנה רבה, לשחוט בסכין בדוק, לנקר, להדיח ולמלוח ולבשל בכלים חדשים, כי הכלים שבישלו בהם אתמול נאסרו. (תצ"ד י"ב) משנ"ב זה היה תמוה מאד על סבי, רבי דוד סומפולינסקי, שהרי מתן תורה היה בשבת, ז' בסיון (שבת פ"א), וכי הם יכלו לשחוט!?

ביקש מבנו, הג"ר אברהם זאב שישאל את הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך. רבינו השיבו תירוץ נפלא:

הגמרא שואלת אודות סדר הפרקים במסכת בכורות, מדוע פרק ראשון מדבר על בהמה טמאה - פטר חמור, ופרק שני בכור בהמה טהורה, הסדר היה צריך להיות הפוך, היה ראוי להתחיל בכור טהור שקדוש קדושת הגוף? מתרצת הגמ' שחביב עלייהו דברי רבי חנינא, המסביר כי החמורים זכו בשל שסייעו לסחוב את שלל מצרים - כלומר חביבים עליהם דברי אגדה. (בכורות יג. ה.)

אמר רבי שלמה זלמן: אותו דבר כאן, על פי האגדה מתן תורה היה ביום שישי - 'בשישה לחודש סיון, בשש שעות קיבלו ישראל את התורה - ויהי בקר יום השישי - ה' יתירה' - התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר: אם ישראל מקיימין את התורה שניתנה בשישי מוטב... (פרד"א מ"ו, שבת פח). גם למשנ"ב היו חביבים דברי אגדה ולכן הביא טעם זה. ('נר לשולחן שבת')

יש ביארו שכיון שמתן תורה היה בשבת, לא היו יכולים לשחוט ולא להגעיל את הכלים שאכלו בהם. ('גאולת ישראל' בספר התודעה)

רבי פנחס מקוריץ אמר טעם נוסף: הובא בשו"ע שיש לציין גמר מצוה - 'מצוה לשמוח ולעשות סעודה' (יו"ד רמ"ו כ"ו) אם כך צריך לעשות סעודה לגמר מצוות ספירת העומר. סעודה של בשר אי אפשר לעשות, כי אינו ניכר שנעשתה לשם כך אלא לכבוד יום טוב, על כן עושים סעודת מאכלי חלב!

לפי טעם זה עולה כי את הסעודה הזו יש לאכול בליל החג. ('נר')

בעת הלווייתו של הגאון רבי עקיבא קיסטר אמרו משמו טעם שהיה אופייני לו ביותר: להראות איך כל חפציה לא ישוו בה. תאכל חלב, תאכל בשר, תראה ששום דבר לא מתקרב ולא משתווה לדבר אחד קטן מן התורה!

ולי נראה לומר טעם נוסף: לאחר שבני ישראל חזרו מהר סיני לאהליהם הם השתוקקו מאד ללמוד כבר תורה, לכן אכלו את האוכל שמכניס אותו הכי מהר ואוכלים אותו מהר, כדי שיוכלו מייד לרוץ ללמוד. ('נר לשולחן שבת')

הגאון רבי גרשון לפידות היה מתמיד מופלא. פעם בדרכו לבית המדרש כדי ללמוד כדרכו, מרוב זקנותו, החליק במדרגות, אחד השכנים הרימו, העלהו לבית המדרש והושיבו.

רבי גרשון היה חיוור כסיד. שאלו הלה: 'במה תחפוץ להתאושש רבי גרשון, תה או קפה? רבי גרשון נשם בכבדות, הגה לא יכל להוציא מפיו, לאחר מאמצים מרובים הצליח לומר את המילה הנכספת "ג-מ-ר-א - ש-ב-ת!" ('סיפורים ירושלמים' ח"א, "דרכה של תורה" ח"ב)

הג"ר רבי זליג לייב לוין, המשגיח בישיבת "עץ חיים" היה מסיים את הש"ס בצנעה מדי שנה. פעם ראה תלמידים שדיברו דברים בטלים. לקח את השולחן שלהם והוציאו, באומרו שאין לשולחן כזה זכות להיות בישיבה!

("הר ציון")

בספר "בית אהרן" לגאון רבי אהרן וולקין מובא בשם הגר"א לבאר את מה שמנו חכמים 'מיעוט שיחה' בין מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, שזה אינו בשלילה כפי המובן הפשוט כלומר שימעט בשיחה לגמרי מבלי להוציא אף דיבור בפיו רק הכוונה להיפך, בחיוב, היינו לחייב אדם במיעוט שיחה, שאם ילמד הרבה בלי הפסק דעתו תבלבל עליו, ועל כן כדי להעמיד את לימודו צריך הוא מזמן לזמן לשיחה קלה! ('ארחות ישר' עמ' י"א)

קהילת ראאב בהונגריה: * בית הכנסת היה מקושט יפה ומקום ישיבתו של הרב היה מהודר בדרך כבוד כראוי. * הזוגות הצעירים שהתחתנו באותה שנה הביאו פרחים גדולים ויפים ותלו אותם לפני ארון הקודש וכתבו בסמוך את שמותיהם. ('זכר זאת ליעקב')

ומחלקים עשבים בבית הכנסת לכל אחד להריח. ('חק יוסף' תצ"ד י"א) וכתב השל"ה שלא ליתן אותם עד אחר תפילות שמו"ע, כדי שיוכלו לברך עליהם.

נס חג השבועות תשע"ח - יהודי באחת מערי השרון קונה כל שנה פרחים לקשט את בית הכנסת לכבוד חג השבועות, משקיע הרבה מאד בקישוט בית הכנסת. הן בממון, קרוב לאלף שקל, והן בגופו, עובד שעות לסדר את הפרחים בצורה יפה.

אלא שבאותה שנה המחירים עלו ובחנות דרשו ממנו סכום כפול. לא ידע מה יעשה, נשא תפילה השמימה. והנה ראה את המשאית שמחלקת פרחים לחנויות עוצרת בסמוך. החליט לעשות דבר. שאל את הנהג אם הוא יכול לעזור.

הנהג שחש את כאבו אמר שהוא בסוף הסיבוב של חלוקת הפרחים לחנויות - 'תן לי כמה שרצית לתת ואביא לך שפע של פרחים'. שילם לו אלף שקל. תמורת זה נתן לו כמות עצומה של פרחים, כל הסחורה שנשארה בטיב ואיכות. היהודי הצדיק קישט בהם שלשה בתי כנסת! ('נר לשולחן שבת' י"כ להרה"ג י"ז)